

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра соціально-економічних дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до написання курсових робіт з
«ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ»
(тематика, плани, література)**

Коломия, 2020

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації допоможуть студентам знайти відповіді на такі найбільш розповсюджені питання:

1. Як вибрати тему курсової роботи?
2. Як обґрунтувати актуальність теми дослідження?
3. Якою має бути структура курсової роботи?
4. Як визначити основні характеристики курсової роботи?
5. Як вести роботу з основними поняттями з теми дослідження?
6. Як оформити текст курсової роботи?
7. Як подати роботу на обговорення?
8. Яку допомогу має подати студенту науковий керівник?
9. Як проводять оцінювання курсової роботи?

Вступ

Під час навчання студенти виконують з дисциплін медико-біологічного циклу реферативні, контрольні, курсові роботи, проекти. Особлива увага приділяється науковому аналізу літератури і написанню курсових робіт.

При написанні курсової роботи студент повинен керуватися положеннями Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», положеннями навчально-методичної документації, розробленої ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та факультетом (інститутом), Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», методичними вказівками до виконання, оформлення та захисту дипломних робіт.

Курсові роботи виконуються з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентом під час навчання. Виконуються курсові роботи згідно з навчальним планом. Тематика курсових робіт відповідає завданням навчальної дисципліни, затверджується засіданням кафедри в кожному навчальному році.

Курсова робота є самостійною, науково-практичною роботою студента, що підсумовує набуті ним знання, вміння та навички з основних дисциплін, передбачених навчальним планом за курс навчання. Курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентом за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Курсова робота є важливим етапом підготовки спеціаліста в фаховій галузі, готує студента до виконання самостійної роботи за спеціальністю.

В курсовій роботі студент повинен засвідчити, що він оволодів не-

обхідними теоретичними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах.

Виконання курсової роботи передбачає основні цілі:

1. поглиблення, розширення та систематизацію теоретичних знань і практичних навичок, отриманих студентом за певний період навчання за спеціальністю;

2. оволодіння методиками теоретичного та експериментального дослідження при розв'язанні конкретних міжнародних правових, політичних, економічних та соціальних проблем, пов'язаних з аналізом та розробкою рекомендацій для прийняття відповідних управлінських рішень;

3. розвиток навичок пошуку та систематизації інформації, її обробки із застосуванням автоматизованих інформаційних систем та технологій, математичних методів обробки інформації, моделювання та прогнозування;

4. визначення підготовленості студента для самостійного аналізу та викладу матеріалу, вміння захищати свою роботу перед комісією.

Курсова робота повинна носити проблемний характер, сутність якого полягає у вмінні аналізувати, досліджувати проблему і допомогою наукових методів, синтезувати та узагальнювати накопичений в процесі аналізу матеріал, планувати та проводити заходи з діагностики та корекції психічних особливостей, станів, процесів, розробляти рекомендації на рівні тактичних та стратегічних рішень.

Тематика курсових робіт розробляється та щорічно оновлюється викладачами кафедр, відповідно до їх наукових напрямів роботи, запроваджених наукових тем.

Студенту надається право самостійно обрати тему курсової роботи із запропонованого кафедрою переліку або запропонувати свою із обґрунтуванням доцільності її розробки.

Процес взаємодії студентів з науковими керівниками

Науковий керівник призначається рішенням засідання кафедри.

Науковий керівник курсової роботи:

1. допомагає студенту скласти план роботи;
2. рекомендує студенту літературу та інформаційні джерела за обраною темою курсової роботи;
3. регулярно консулює студента, а при необхідності організовує консультації у інших викладачів, контролює протягом усього періоду графік виконання ним курсової роботи, її якість та своєчасність виконання, а також інформує завідувача кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
4. визначає готовність курсової роботи до захисту;
5. присутній на захисті курсової роботи в складі комісії та оцінює роботу.

Науковий керівник повинен допомогти студенту визначити найбільш ефективні рішення, всебічно стимулювати творчість і самостійність при виконанні ним курсової роботи.

Приставаючи до курсової роботи, студент отримує від наукового керівника завдання на її виконання, в якому обумовлюється коло проблем та джерел, що необхідно вивчити. Крім того, уточнюються цілі, методи дослідження, а також визначається перелік основних завдань, вирішення яких дозволить досягнути поставленої у роботі мети.

Організація виконання більшості етапів курсової роботи має індивідуальний характер та погоджується студентом зі своїм науковим керівником. Після написання курсової роботи необхідно подати її на перевірку науковому керівнику для ознайомлення та приведення змісту викладених матеріалів у відповідність з існуючими вимогами.

Отримані від наукового керівника зауваження усуваються в обумовлені терміни.

Виконання курсової роботи передбачає:

- обґрунтування актуальності теми, цілей та завдань дослідження;
- визначення теоретичних засад дослідження (основних категорій, понять, закономірностей розвитку явища, яке вивчається);
- обрання та обґрунтування методів дослідження;
- аналіз емпіричних результатів з використанням методів статистичної обробки даних;
- узагальнення отриманих результатів, формулювання висновків, рекомендацій.

Курсова робота повинна містити такі структурні частини: титульний аркуш, зміст; вступ; основну частину, висновки, список використаної літератури, додатки (у разі необхідності).

Основна частина роботи обов'язково містить результати планування, проведення, обробки та інтерпретування власного емпіричного дослідження певної гіпотези.

Курсова робота повинна відповідати певним вимогам за стилем викладу матеріалу. Формулювання назви теми, розділів та підрозділів повинні бути чіткими, лаконічними і в той же час найбільш повно відображати сутність та зміст питань, що розглядаються.

Перед захистом курсової роботи студент повинен підготувати текст виступу та необхідні для цього ілюстративні матеріали. При цьому потрібно враховувати, що виступ за тривалістю не повинен перевершувати 5-7 хвилин.

Захист курсової роботи проводиться перед комісією в складі 2-3 викладачів кафедри, у т.ч. керівника курсової роботи. Члени комісії задають студенту питання, як правило, за темою курсової роботи, не виключаючи питань, що відносяться до теоретичної підготовки. Відповідаючи на питання, студент може використовувати текст свого виступу, ілюстративний матеріал, курсову роботу, робочі записи. Результати захисту курсових робіт оцінюються за стобальною системою оцінювання. Протоколи захисту курсових робіт підписуються кожним членом комісії і зберігаються на кафедрі протягом 5 років.

Після проведення захисту курсової роботи, члени комісії у присутності студента виносять рішення про оцінку роботи за чотирьохбальною системою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно. При розбіжності оцінок висновок наукового керівника є вирішальним. Оцінка заноситься до залікової відомості та до залікової книжки студента.

Студент, який не з'явився на захист або отримав незадовільну оцінку при захисті курсової роботи, ліквідує академзаборгованість у встановленому порядку.

Після захисту науковий керівник передає на кафедру курсову роботу, де вона після відповідної реєстрації зберігається протягом одного року. Знищення курсових робіт відбувається наприкінці серпня по акту. Акти зберігаються на кафедрі разом з протоколами захисту курсових робіт.

Видача курсових робіт студентам забороняється. За рекомендацією наукових керівників курсові роботи можуть бути направленими на конкурси студентських наукових робіт.

Критерії оцінки курсової роботи

Якість виконаної роботи оцінюється за рядом показників:

- актуальність, новизна обраної теми та практична цінність отриманих результатів;
- чіткість структури і логічна послідовність викладення матеріалу; відповідність сучасному рівню розвитку психологічної науки;
- наявність дискусійного та полемічного матеріалу, аргументованість і точність наведених даних;
- якість і глибина наукового, теоретичного, методологічного та практичного аналізу проблеми;
- зв'язок отриманих даних (матеріалів) з проблематикою психологічної практики;
- дотримання вимог до оформлення;
- змістовність доповіді студента про основні результати дослідження.

Рекомендації щодо організації процесу написання курсової роботи

1. У процесі написання курсової роботи необхідно орієнтуватися на теоретичні та практичні засади вивченого навчального курсу «Фізіологія людини».

2. Слухачам не слід порівнювати одному з іншим зауваження, зроблені науковим керівником у чернетці курсової роботи, оскільки вони, як правило, носять індивідуальний характер.

3. Чернетку науковому керівникові слід подавати:

- із виділеними абзацами, пронумерованими сторінками та вільними берегами на них;
- чітко написаною, нерозбірливо написані роботи на кафедрі не приймаються;
- написаною через два інтервали, щоб науковому керівникові можна було записати зауваження.

4. Науковий керівник має право робити виправлення в чернетці ручкою із червоним чорнилом.

5. Робота виконується від першої особи множини: «Ми зробили...».

6. На кожному етапі написання курсової роботи потрібно радитися із науковим керівником. Якщо слухач у процесі написання роботи на кожному етапі не радився з науковим керівником, то така робота для перевірки прийматися не буде.

7. Науковий керівник не зобов'язаний виправляти орфографічні, граматичні та пунктуаційні помилки. Робота із значною кількістю названих помилок не рецензується і повертається слухачеві для доопрацювання.

8. Курсова робота – це не реферат, не конспект, а індивідуальне дослідження слухача. Однак, від нього не вимагається самостійного написання курсової роботи від першої до останньої сторінки, адже всі наступні дослідження будь-якого рівня обов'язково ґрунтуються на попередніх дослідженнях, зроблених науковцями чи іншими дослідниками в галузі

визначеної проблеми.

Тому основна увага звертається на уміння студента:

- правильно добирати літературу щодо кола питань досліджуваної теми;
- уміння аналізувати та систематизувати її;
- робити висновки із прочитаного.

9. Якщо в тексті вживається словосполучення «ряд дослідників», то далі у в ньому слід перерахувати прізвища науковців.

10. Не завжди можна дослівно вводити до контексту курсової роботи цитату використаної літератури, оскільки виклад матеріалу в різних джерелах може мати не науковий стиль або стиль, що не відповідає специфіці написання курсового дослідження.

11. Кожен параграф першого розділу обов'язково потрібно розпочинати із аналізу ключових понять за усіма можливими словниками.

12. Міні-висновки до кожного параграфу та загальні висновки повинні бути логічно пов'язаними із вступом дослідження (завдання поставили – виконали; гіпотезу сформулювали – довели).

13. Науковий керівник рекомендує студенту літературу, але він не зобов'язаний надавати слухачеві її повний перелік або ж власну літературу, оскільки це персональне дослідження слухача.

14. У курсовій роботі не слід вдаватися до надмірного цитування.

15. Писати треба вдумливо, не наводячи абсурдних цитат та неосмислених прикладів.

16. У процесі аналізу літератури необхідно вказувати автора інформації, наукової думки, цитати, експериментальних досліджень, сайтів тощо. Наприкінці роботи має подаватися точний перелік використаних наукових джерел. Порядковий номер використаного у тексті джерела повинен збігатися з його порядковим номером у списку. Наприклад, у тексті: «Про що писав у своєму дослідженні П.П.Блонський [1]». У списку використаних джерел:

1. Блонский П.П. Психология младшего школьника. /Под ред. А.И.Липкиной и Т.Д.Марцинковской.- М.: НПО«МОДЭК», 1997

17. Коли ж у тексті подається цитата, то потрібно посилатися не лише на порядковий номер джерела відповідно із його подальшим номером у списку, а й зазначати сторінку наукової роботи, з якої використано цитату: [4, с. 35].

18. Тексти анкет, зразки розпорядчих документів, значна частина таблиць та рисунків подаються в додатках, однак інколи вони можуть наводитися у основному тексті курсового дослідження, якщо за розміром не перевищують однієї сторінки.

19. Кожен параграф має закінчуватися невеликим (один абзац) висновком слухача про результати здійсненого в параграфі дослідження: «Отже, ...», «Таким чином, ...», «Отож, ...», «Аналіз літератури дозволив нам зробити такі висновки...», який, у свою чергу, має підтверджувати назву параграфу.

20. Загальний висновок повинен складатися із логічно поєднаних висновків усіх попередніх параграфів, розділів. У загальному висновку обов'язково має бути зазначено про підтвердження гіпотези, загальний внесок у теорію та практику фізіологічної науки, окреслено коло подальших наукових досліджень цього напрямку.

21. Кількість використаних наукових джерел у переліку має складати не менше 20 одиниць для написання курсового дослідження. Літературні джерела бажано повинні охоплювати останні 10 років дослідження.

22. Курсова робота, написана на тему, не запропоновану кафедрою або видозмінена слухачем, для перевірки не приймається.

Курсова робота має бути поданою надрукованою або чітко написаною від руки, вкладеною до стандартної папки. Середній обсяг роботи – до 25-35 сторінок з параметрами сторінки: ліве поле – 2 см, праве – 2 см, верхнє поле – 2, нижнє поле – 2 см. Шрифт: Times New Roman, розмір символів: 14, міжрядковий інтервал: 1,5. Для роботи обов'язковою є нумерація сторінок.

Курсова робота починається з титульної сторінки, на якій номер сторінки не ставиться. Зразок оформлення титульної сторінки (див. Додаток 1). На другій сторінці подається зміст. Зміст - це остаточно відредагований план курсової роботи з вказівкою сторінок кожного розділу і

параграфу в тексті. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри.

У процесі написання курсової роботи керівником надаються консультації щодо її виконання. Повністю оформлену курсову роботу потрібно здати науковому керівникові на перевірку. У разі потреби вона доопрацьовується відповідно до зауважень наукового керівника, а потім допускається до захисту.

Курсова робота перед здачею має бути підписаною слухачем і поданою науковому керівнику на рецензування за місяць до захисту.

Порядок захисту курсової роботи:

1. Виступ автора (до 10 хвилин), у якому розкривається основний зміст роботи, результати експериментального дослідження, висловлюються власні пропозиції та методичні рекомендації.

2. Відповіді автора на запитання щодо досліджуваної проблеми членів комісії та присутніх на захисті слухачів.

3. Оцінювання членами комісії змісту та захисту курсової роботи слухача.

При оцінці курсової роботи враховуються:

1. Науково-теоретичний рівень змісту, теоретична обґрунтованість теми, чітко розроблений науковий апарат.

2. Вироблення навичок щодо розробки і вирішення наукової проблеми, уміння самостійно працювати з літературними джерелами, виділяти й аналізувати провідні концепції, ставити експеримент, грамотно оформляти бібліографію.

3. Використання методів дослідження, самостійний і творчий підхід до аналізу явищ і процесів.

4. Планомірний і систематичний характер роботи студента над темою.

5. Правильність оформлення курсової роботи і своєчасність її здачі.

Якщо при захисті курсової роботи слухач отримав оцінку

«незадовільно», то рішенням кафедри йому пропонується нова тема роботи, яку він повинен виконати у встановлений комісією термін.

6. У разі порушення термінів здачі робіт без поважних причин на кафедру (терміни визначені кафедрою), курсова робота лаборантом не приймається, а слухач не допускається до захисту. Незахист курсової роботи вважається академічною заборгованістю. Ліквідація академзаборгованості здійснюється аналогічно до інших форм підсумкового контролю. В інших випадках (хвороба тощо) студент має право на продовження сесії.

Захист і оцінювання курсових робіт.

До захисту допускаються студенти, які в повному обсязі виконали завдання курсової роботи і мають рецензію керівника, що є основою для оцінювання роботи.

Курсова робота (пояснювальна записка і готовий виріб) здається керівнику для перевірки та рецензування за три тижні до запланованого захисту курсових робіт. Не пізніше ніж за 10 днів до захисту рецензована курсова робота подається комісії на розгляд.

Комісія із захисту курсової роботи у визначений термін заслуховує повідомлення студентів основних положень курсової роботи (до 10 хвилин), після чого студент дає відповіді на запитання членів комісії (загалом захист курсової роботи не може перевищувати 20 хвилин).

Для кращого сприймання присутніми матеріалу бажано застосувати мультимедійні засоби наочності.

Обговорення результатів та виставлення оцінки проводиться комісією у присутності студентів. Студент, який не захистив курсову роботу, допускається, після її доопрацювання, до повторного захисту згідно з графіком ліквідації академічної заборгованості студентів.

Під час оцінювання курсових робіт враховуються відповідність змісту курсової роботи темі, меті і завданням, що визначались у вступі, новизна

теми, якість оформлення курсової роботи, вчасність подання роботи та якість захисту курсової роботи.

Критерії оцінювання якості виконання курсової роботи

У процесі захисту курсової роботи оцінюється глибина знань студента в досліджуваній галузі менеджменту, його вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору, відповідати на запитання. Узагальнені критерії оцінювання захисту курсової роботи та деталізовані бальні шкали наведено в таблиці.

Таблиця 3. Параметри та критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Оцінювання якості курсової роботи	0 -75	
Відповідність змісту курсової роботи темі та затвердженому плану	0-15	0 – зміст жодного з параграфів курсової роботи не відповідає затвердженому плану
		5 – зміст одного параграфу курсової роботи відповідає затвердженому плану
		10 – зміст двох параграфів курсової роботи відповідає затвердженому плану
		15 – зміст усіх параграфів курсової роботи відповідає затвердженому плану
Ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження,	0-15	0 – понятійний апарат не сформовано; теоретичні аспекти проблеми не розкриті
		5 – понятійний апарат сформовано, але теоретичні аспекти проблеми не розкриті
		10 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті частково

та коректність використання понятійного апарату		15 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті
Наявність критичних співставлень та узагальнень різних точок зору та підходів до постановки та розв'язання проблеми	0-15	0 – критичні співставлення та узагальнення відсутні
		10 – критичні співставлення наявні, але узагальнення відсутні або некоректні
		15 – критичні співставлення наявні та супроводжені коректними узагальненнями
Ступінь використання фактологічного матеріалу; висвітлення особливостей прояву та розв'язання досліджуваної проблеми у практиці вітчизняних підприємств	0-10	0 – фактологічний матеріал не використаний
		5 – залучений фактологічний матеріал, особливості прояву та розв'язання проблеми на вітчизняних підприємствах не висвітлені
		10 – залучений фактологічний матеріал, досвід вітчизняних підприємств висвітлений
Обсяг та адекватність використаних при написанні роботи першоджерел та дотримання етики посилань	0-10	0 – залучені матеріали лише навчальних підручників та посібників (до 10 джерел), етика посилань не дотримана
		5 – залучені матеріали навчальних підручників та посібників, періодичних видань (11-15 джерел), етика посилань дотримана частково
		10 – залучені матеріали навчальних підручників та посібників, монографій, статистичних збірників та довідників, періодичних видань та мережі Internet (більше 15 джерел), етика посилань

		дотримана
Відповідність оформлення курсової роботи встановленим вимогам	0-10	0 – текст курсової роботи оформлено з суттєвими порушеннями встановлених вимог
		5 - текст курсової роботи оформлено з незначними порушеннями встановлених вимог
		10 - текст курсової роботи оформлено у відповідності до встановлених вимог
Оцінювання захисту курсової роботи	0 -25	
Вміння чітко та стисло викласти основні результати дослідження	0-10	0 – студент неспроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
		5 – студент непорядковано викладає основні результати дослідження
		10 – студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
Використання роздаткового ілюстративного матеріалу	0-5	0 – роздатковий ілюстративний матеріал не використано
		5 – доповідь супроводжена роздатковим ілюстративним матеріалом
Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання	0-10	0 – студент неспроможний надати відповіді на поставлені питання
		5 – студент надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання
		10 – студент надає повні, глибокі, обґрунтовані відповіді на поставлені питання

Остаточне оцінювання рівня виконання, презентації та захисту курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою, що враховує:

1) попереднє оцінювання якості курсової роботи науковим керівником – 0-75 балів;

2) оцінювання захисту курсової роботи – 0-25 балів.

Після чого дані 100-бальної шкали оцінювання переводяться в 4-бальну та шкалу за системою ECTS за критеріями, наведеними в таблиці.

Таблиця . Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	За національною системою	За університетською шкалою
А	Відмінно – відмінне виконання роботи або відповідь без помилок	5 (відмінно)	90-100
В	Дуже добре – виконання роботи з незначними помилками (до 5%)	4 (добре)	82-89
С	Добре – взагалі правильна робота, відповідь з кількома незначними помилками (до 10%)		75-81
Д	Задовільно – непогано, але з певною кількістю помилок, які не заважають достатньо повному	3 (задовільно)	69-74

	висвітленню питання, відповіді (до 25%)		
Е	Достатньо виконання робіт задовольняє мінімальні критерії для позитивної оцінки (до 40%)		60-68
FX	Незадовільно – потрібно додатково попрацювати для отримання позитивної оцінки	2 (незадовільно)	35-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота для отримання позитивної оцінки		1-34

Рішення щодо оцінки курсової роботи оголошується в той самий день, після чого оцінка записується на титульному аркуші курсової роботи та проставляється в екзаменаційну відомість і залікову книжку студента.

7. Після захисту курсова робота здається для зберігання.

Курсові роботи, що мають теоретичну та практичну цінність, подаються на конкурси наукових робіт слухачів, пропонуються до впровадження.

Після закінчення терміну зберігання курсових робіт (1 рік) вони списуються за актом.

Вимоги щодо організації наукового дослідження

Обґрунтовуючи актуальність дослідження, не треба обмежуватися посиланнями на державні документи, у яких формулюються завдання у визначеній сфері: цього явно недостатньо, оскільки доцільно також пов'язувати основні завдання в досліджуваній галузі з проблемами і суперечностями у відповідній галузі фізичного виховання.

Необхідність розрізняти об'єкт і предмет дослідження зумовлена тим, що спортивна практика дуже різноманітна, а сенс дослідження полягає в потребі одержати кінцеві результати, тому необхідно розрізняти, з одного боку, усю об'єктну сферу, яка цікавить дослідника, а з іншого – саме те, відносно чого він збирається одержати нове знання в галузі спортивно-педагогічної науки. Таким чином, предмет дослідження вужчий, ніж об'єкт. Він є частиною, стороною, елементом, одним із аспектів об'єкта.

Об'єкт дослідження – це те, що фіксується: характеристики, властивості, якості, зміни об'єкта. Предмет дослідження – це те, що необхідно виявити (взаємозв'язки, відносини, особливості, динаміку процесів, явищ і т.д.).

Предметом фізіології виступають закономірності, сутнісні взаємозв'язки, особливості й механізми виникнення, розвитку й функціонування органів, систем та організму в цілому, також вплив на їх функціонування різних чинників навколишнього середовища та різних фізичних навантажень.

Тобто, у якості предмету дослідження можуть виступати взаємозв'язок, взаємовплив, ті або інші явища, фізичні навантаження та різні види спорту на функціонування органів та систем організму людини.

Поділяючи позицію Л.В. Куликова, В.В. Константинова, ми вважаємо важливим при визначенні об'єкта дослідження вказувати яка саме система організму вивчається, і не обмежуватися перерахуванням особливостей будови системи, але і зміни її функціонування під впливом фізичних навантажень.

Значимі характеристики матеріальних носіїв об'єкта (стать, вікова група, до якої належать досліджувані, рівень освіти, професія, рід занять, стан здоров'я, національність і т.д.) безумовно є важливими, саме вони

конкретизують й уточнюють предмет дослідження, але вони повинні використатися в прив'язці до конкретного явища або феномена, що виступає об'єктом дослідження.

Таким чином предмет - це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, котра є предметом дослідження. Саме предмет дослідження визначає тему роботи, яка вноситься на титульний аркуш як заголовок.

Предмет й об'єкт дослідження формулюються відповідно до висунутої мети й розв'язуваних завдань.

Тому дослідник має чітко визначити, що в його дослідженні є об'єктом, а що - предметом. При цьому об'єкт не може бути безмежно широким: це має бути об'єктивно реальне середовище, яке включає в себе предмет як найважливіший елемент, котрий підлягає вивченню в безпосередньому взаємозв'язку з іншими складовими даного об'єкта і його можна однозначно зрозуміти лише із зіставленням з іншими складовими об'єкта. Предмет дослідження має конкретизуватися в меті й завданнях, які виступають безпосередніми характеристиками науково-дослідної діяльності.

Формулюючи мету наукового пошуку, треба передбачати очікуваний результат, якого необхідно досягти на завершальному етапі. Визначаючи логіку дослідження, науковець формулює кілька часткових дослідницьких завдань (3-4 пункти), які сукупно мають дати уявлення, що саме слід зробити для досягнення мети.

Першим завданням традиційно визначають: «вивчити стан проблеми в теорії і практиці» або «дослідити принципи виникнення певного явища в теорії і практиці, тенденції його розвитку». У наступних завданнях має зазначатися потреба експериментальної чи дослідно-експериментальної перевірки висловлених ідей запропонованої роботи, наукової технології чи принаймні про їх апробацію на практиці; вироблення на основі одержаних результатів науково обґрунтованих конкретних рекомендацій для практиків.

Орієнтовний перелік тем курсових робіт:

1. Біль. Її фізіологічні основи.
2. Взаємозв'язок груп крові з характером людини.
3. Вплив хімічних чинників навколишнього середовища на дихальну систему людини.
4. Вікові особливості метеочутливості школярів.
5. Основні гемодинамічні величини в спокої і в умовах функціональних навантажень.
6. Особливості секреторної діяльності шлунково-кишкового тракту.
7. Фізіологічні основи організації раціонального та лікувального харчування.
8. Фізіологічні резерви людини – об'єктивний показник її функціональної підготовленості і фізичного стану.
9. Фізіологічна характеристика станів перевтомлення і перенапруження.
10. Особливості перебігу відновних процесів в організмі людини після фізичних навантажень.
11. Підтримання термостатичності організму при виконанні фізичної роботи.
12. Вплив кольору на психофізичний стан організму людини.
13. Роль мотивацій та емоцій в забезпеченні цілеспрямованої поведінки людини.
14. Вплив темпераменту людини на спортивні досягнення.
15. Емоції, їх фізіологічний зміст і значення в діяльності людини.
16. Фізіологічні особливості стресу та його значення в житті людини.
17. Зміни функціонального стану організму школярів та студентів в умовах екзаменаційного стресу.
18. Фізіологічна природа впливу рухової активності і гіподинамії на організм людини.
19. Втома і розвиток фізичної натренованості.
20. Вплив м'язової роботи на роботу органів травлення.

21. Дегідратація організму в умовах фізичних та теплових навантажень.
22. Специфічні і неспецифічні механізми захисту організму від збудників інфекційних захворювань.
23. Фізіологічні особливості нейрогуморальних механізмів регуляції роботи серця.
24. Функціональні ефекти адаптації системи кровообігу до фізичних навантажень та інших стресових подразників.
25. Особливості функціонального стану системи дихання у зв'язку з виконанням фізичної роботи.

Орієнтовні плани курсових робіт з Фізіології людини.

ТЕМА: Особливості обміну речовин і механізму енергозабезпечення м'язової діяльності

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Особливості фізіології системи травлення

- 1.1. Структурно-функціональна організація системи травлення
- 1.2. Характеристика травних ферментів

РОЗДІЛ 2. Обмін речовин і механізми енергозабезпечення м'язової діяльності.

- 2.1. Поняття асиміляції, дисиміляції, анаболізму і катаболізму
- 2.2. Особливості обміну білків
- 2.3. Особливості обміну вуглеводів
- 2.4. Особливості обміну ліпідів
- 2.1. Обмін води і мінеральних солей
- 2.2. Вітаміни, їх роль в обміні речовин
- 2.3. Особливості обміну енергії

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ТЕМА: Вплив м'язової роботи на фізіологічні механізми системи травлення в організмі людини

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Особливості анатомічної будови системи травлення

- 1.1. Структурно-функціональна організація системи травлення
- 1.2. Секреторна функція травного тракту
- 1.3. Моторна функція травного тракту

РОЗДІЛ 2. Фізіологія системи травлення та вплив м'язової роботи на її механізми

- 2.1. Травлення в ротовій порожнині
- 2.2. Травлення в шлунку
- 2.3. Травлення в тонких кишках
- 2.4. Травлення товстих кишках
- 2.5. Особливості всмоктування продуктів травлення
- 2.6. Відчуття голоду, насичення і апетиту
- 2.7. Вплив м'язової роботи на роботу органів травлення
- 2.8. Процеси асиміляції та дисиміляції

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ТЕМА: Особливості впливу загартовувальних процедур на фізіологічні механізми терморегуляції організму людини

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Значення температурного чинника в житті людини

1.1. Використання показників теплообміну для оптимізації процесу фізичного тренування школярів

1.2. Температура тіла

РОЗДІЛ 2. Фізіологічні механізми підтримання гомеостазу

2.1. Хімічна та фізична терморегуляції

2.2. Фізіологічні механізми терморегуляції

2.3. Фізіологічні механізми перерозподілу тепла в організмі людини

2.4. Відносна фізіологічна потужність

2.5. Оптимальний обсяг щодобової рухової роботи

РОЗДІЛ 3. Фізіологічне обґрунтування основних методів загартовування

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ТЕМА: Особливості фізіологічних механізмів регуляції руху крові та їх зміни при фізичних навантаженнях

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Фізіологічні механізми регуляції руху крові у кровоносних судинах.

1.1. Морфо-функціональна характеристика кровоносних судин

1.2. Основні принципи гемодинаміки

1.3. Зміни артеріального тиску крові у спортсменів в умовах виконання фізичних навантажень

РОЗДІЛ 2. Рух крові у судинах.

2.1. Кровообіг і обмін речовин у капілярах

2.2. Рух крові у венах

2.3. Нейрогуморальні механізми регуляції роботи серця

2.4. Регуляція функціонального стану кровоносних судин

2.5. Функціональні ефекти адаптації системи кровообігу до фізичних навантажень та інших стресових подразників

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЩОДО МЕТОДИКИ НАПИСАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Базова

1. Кучерук О.С. Фізіологія людини: Ч.І. Нейрогуморальна регуляція функцій організму людини/ О.С. Кучерук, П.Д. Плахтій– Кам'янець-Подільський: КПДПУ, інформ.-видав. відділ, 2009.- 210 с.
2. Плахтій П.Д. Фізіологія людини: Ч П. Обмін речовин і енергозабезпечення м'язової діяльності / П.Д. Плахтій – Кам'янець-Подільський: КПДПУ, інформ.-видав. відділ, 2005. – 176 с.
3. Чайченко Г.М. Фізіологія людини і тварин: Підручник / Г.М. Чайченко, В.О.Цибенко, В.Д. Сокур – К.: Вища школа, 2003. – 463 с.
4. Нормальная физиология: Учебник для студентов ун-тов / А.В. Коробков, А.А. Башкиров, К.Т. Ветчинкина / Под. ред.. проф.. А.В. Коробкова. – М.: Высшая школа, 1980. – 560 с.
5. Кучерова І.С. Фізіологія людини і тварин. Навч. посібник / І.С. Кучеров – К.: Вища школа, 1991 – 327 с.
6. Шмидт Р. Физиология человека и животных/ Р. Шмидт– М.: Мир, 1985 – 800 с.

Додаткова

1. Агаджанян Н. А. Физиология человека / Н. А. Агаджанян– М.: Медицинская книга, Н. Новгород: Издат. НГМА, 2001. – 526 с.
2. Вадзюк С.Н. Фізіологічні терміни. Тлумачний словник / С.Н. Вадзюк; за ред.. П.О.Неруша. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. -196 с.
3. Завадський В.І. Курс лекцій з фізіології / В.І. Завадський– Луцьк: Надстир'я, 2001.

4. Клевець М.Ю. Фізіологія людини і тварин. Книга 1. Фізіологія нервової, м'язової і сенсорних систем: Навч. посібник/ М.Ю. Клевець – Львів, ЛНУ ім. І.Франка, 2000.–199с.
5. Клевець М.Ю. Фізіологія людини і тварин. Книга 2. Фізіологія вісцеральних систем: Навч. посібник / М.Ю. Клевець, В.В. Манько – Львів, ЛНУ ім. І.Франка, 2002.–233с.
6. Нормальна фізіологія / за ред.. В.І.Філімонова. – К.: Здоров'я, 1994. – 604
7. Нормальная физиология / под. ред. К.В.Судакова. – М.: МИА, 1999.
8. Физиология человека /под ред.. Г.И.Косицкого. – М.: Медицина, 1985.- 544 с.
9. Хрипкова А.Г.Возросная физиология и школьная гигиена / А.Г. Хрипкова, М.В. Антропова, А.А. Фарбер – М.: Просвещение, 1990. – 319 с.

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут

КУРСОВА РОБОТА

з Фізіології людини:

« _____ »
(назва теми курсової роботи)

(Фізична культура):

Студента/ки II курсу, групи _____
Спеціальності 014 Середня освіта

_____
_____
(Прізвище, ім'я, по батькові студента)

Науковий керівник:

_____

Підсумкова оцінка:

Національна шкала _____
Кількість балів ECTS _____

Члени комісії:

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Коломия , 20____

ВСТУП

Для визначення змісту основних характеристик студенту пропонується відповісти на такі запитання у вступі:

Проблема – Що треба вивчити нового?

Тема – Яку можна дати назву?

Актуальність – Чому ця проблема зараз вивчається?

Об'єкт досліджень – Що розглядається?

Предмет досліджень – Як розглядається об'єкт, які нові відношення, властивості та інше розкриває це дослідження?

Мета – Який результат дослідник планує одержати?

Завдання дослідження

Методи дослідження

Структура роботи

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД
01.140.40) детально подані на <http://lib.pnu.if.ua>**

Характери стика джерела	Приклад оформлення
Книги (монографії, підручники, посібники)	
Один автор	Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник/ Вид. 3-тє, стереотипне. К.: Академвидав, 2009. 560 с. Johnson L.K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.
Два автори	Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. К.: Знання, 2007. 447 с.
Три автори	Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків, 2011. 312 с.
Чотири автора	Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку: монографія / Л.О. Калмикова, С.Д. Дем'яненко, Н.В. Харченко, Л.А. Порядченко. К.: Вид. «ПП Медведєв», 2007. 304 с. Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін. – Харків: [б. в.], 2013. – 352 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	Інформаційне законодавство України: науково-практичний коментар/ В.О. Горобцов [та ін.]; за ред. Ю.С.Шемшученка. К.: ТОВ Вид. «Юридична думка», 2006. 232 с
Автор (и) та перекладач(і)	Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. К.: Ин Юре, 2014. 240 с.
Без зазначення автора	Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук.ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с

Багатотомні видання	Літопис УПА. Торонто, Львів: Літопис УПА, 1977. Т. 2. 256 с. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Т.1. Харків: Право, 2010. 456 с. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. Харьков: Право, 2007. 536 с.
Інші видання	
Автореферати дисертацій	Антонюк Н. Українське культурне життя в Генеральній Губернії (1939-1944 рр.): Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. докт. історичних наук. Львів, 1999. 35 с.
Дисертації	Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. К., 2016. 573 с. Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.
Архівні документи	Звіт про так звані національні збори українців у Львові від 30 червня 1941 р. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). Ф. 3833. Оп. 1. Спр. 4. Арк. 1-5.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гаммаметодами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид.офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид.офіц. К.: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Бібліографічні покажчики	Українсько-польські стосунки періоду Другої світової війни увітчизняній історіографії. Бібліографічний покажчик / уклад:

	О.Є. Лисенко, О.В. Марущенко. Київ – Івано-Франківськ, 2003. 124 с. Систематизований покажчик матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997– 2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. К.: Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.
Каталоги	Історико-правова спадщина України: кат.вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.
Частина видання	
Частина книги	Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Вид. 5-те, стер. К.: Знання, 2006. С. 226 – 228.
Стаття з довідкового видання	Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. Великий енциклопедичний юридичний словник. К.: Юрид. думка, 2007. С. 550. Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. Велика українська юридична енциклопедія. Харків: Право, 2016. С. 573–574.
Стаття з продовжуваного видання	Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.
Стаття з періодичного видання (журнал, газета)	Юр'єва Н. Навчання рідної мови за творами Василя Сухомлинського. Палітра педагога. 2012. №5. С.5–10. Залуцький О.«Мелодії життя» Юрія Гіни. Українська музична газета. 2012. №3(85). С.3.
Рецензії	Драч О. О. [Рецензія]. Український історичний журнал, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси: ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.
Тези, доповідь	Стефанюк Г.В. Соціальне становище вчительства Галичини в роки нацистського «нового порядку». Інтелігенція і влада:

	матеріали Шостої Всеукраїнської наукової конференції (Одеса, 20–23 травня 2014 р.). Одеса: Астропринт, 2014. С. 233–235.
Нормативно-правові та інші юридичні акти, опубліковані в офіційних джерелах оприлюднення, в тому числі електронні ресурси	
	Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с. Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ: Логос, 2011. Кн. 10. 431 с. Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).